

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

ผลของการจัดการเรียนการสอนเรื่อง เพศศึกษา และ ทักษะชีวิต แบบบูรณาการโดยใช้ชุดสื่อสำเร็จรูป ยุคดิจิทัล สำหรับนักเรียนระดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ละมัย มั่นคง ว.ท.ด. (สาธารณสุข) *
อารี พุ่มประไพทย์ ส.ด. (สาธารณสุข) *
อารีย์ มหุวรรณ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์)*
วัชรกร เรียบร้อย ส.ม. (อนามัยสิ่งแวดล้อม) **
วรุฒ โยธา ศศ.บ.(ภาษาอังกฤษ--ธุรกิจ)***

* คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานี

** สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัยจังหวัด นนทบุรี

*** สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดตราด

วันรับ:	27 พ.ย. 2563
วันแก้ไข:	27 ม.ค. 2564
วันตอบรับ:	7 ก.พ. 2564

บทคัดย่อ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิต ความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้สื่อ การจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิตแบบบูรณาการ โดยใช้ชุดสื่อสำเร็จรูปยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (one group pretest-post test design) กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน คัดเลือกแบบเจาะจงโดยสำนักงานการประถมศึกษา (สพฐ.) จำนวน 37 โรงเรียน 23 จังหวัด กระจายทั่วทุกภาคของ ประเทศเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,804 คน โดยมีครูรับผิดชอบ จำนวน 84 คน จาก 37 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือชุดสื่อ ประกอบด้วยคู่มือ 1 เล่ม และการ์ตูน จำนวน 15 เรื่อง ระดับชั้นละ 5 เรื่อง และแบบทดสอบความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติ ซึ่ง พัฒนาโดยสำนักอนามัยและเจริญพันธุ์ กรมอนามัย โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจาก 38 หน่วยงานร่วมดำเนินการ และนำไปทดลองใช้ 8 โรงเรียน นักเรียน แห่งละ 30 คน นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่า KR 20 = 0.72, alpha Cronbach coefficient = 0.78 และ 0.85 ตามลำดับ ผู้วิจัยนำเครื่องมือมาใช้ในการอบรมครู (ผู้ช่วยวิจัย) คือครูที่ รับผิดชอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 วัน โดยผ่านการทดลองสอนและมีผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ และมอบหมายให้ครูไปสอนนักเรียนในชั้นของตนเองตามโปรแกรมที่กำหนดในสื่อ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากสอน โดยใช้ชุดสื่อ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($p < 0.05$) ยกเว้นด้านทักษะคิดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัย สำคัญทางสถิติ ด้านความพึงพอใจของการใช้สื่อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยสรุป สื่อเพศศึกษาที่ใช้น่าจะมี ประโยชน์ในการเพิ่มความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

คำสำคัญ: เพศศึกษา; ทักษะชีวิต; สื่อดิจิทัล

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกและสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเพศ ที่มีเนื้อหาช่วยอำนวยความสะดวกให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันอย่างอิสระมากขึ้น จากการที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์และขาดความพร้อมในการมีชีวิตครอบครัว เป็นผลให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในอัตราที่สูง⁽¹⁾ การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น เฉลี่ยทั่วโลกประมาณ 65 ราย ต่อสตรีวัยรุ่น 1,000 ราย สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วพบร้อยละ 49.0 ส่วนประเทศที่กำลังพัฒนาพบร้อยละ 36.0⁽²⁾ ข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์⁽³⁾ พบว่า พ.ศ. 2554 มีการเกิดจากเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 3,676 คน และมารดาที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตรอายุน้อยกว่า 20 ปี ทั้งหมดจำนวน 114,001 คน ซึ่งในจำนวนนี้พบว่ามีแม่วัยรุ่นอายุน้อยที่สุด 8 ปี ในขณะที่พ่อวัยรุ่นอายุน้อยที่สุด 10 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน

องค์การอนามัยโลกให้ความหมายว่าวัยรุ่นเป็นผู้มีลักษณะ 3 ประการ⁽⁴⁾ คือมีพัฒนาการด้านร่างกายโดยมีวุฒิภาวะทางเพศ มีพัฒนาการทางด้านจิตใจโดยมีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่และมีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางด้านเศรษฐกิจจากการที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจเป็นบุคคลที่สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้สามารถรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองและได้กำหนดอายุของวัยรุ่นอยู่ระหว่าง 10-19 ปีเริ่มมีความสนใจเกี่ยวกับเพศและเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศคือสามารถมีเพศสัมพันธ์และให้กำเนิดบุตรได้ วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเนื่องจากเป็นวัยเจริญพันธุ์และธรรมชาติของวัยทำให้เกิดความต้องการในการมีเพศสัมพันธ์ประกอบกับได้รับอิทธิพลจากเพื่อนคนรักสื่อสังคมและต้องการต่อต้านขนบธรรมเนียมประเพณี อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง

มีการลองผิดลองถูกและคอยสังเกตดูจากปฏิกิริยาของคนรอบข้างเพื่อตัดสินใจว่าสิ่งที่ทำนั้นดีเลวเป็นอย่างไรการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กคงสภาพการอยากรู้อยากเห็นอยากลองและได้มีโอกาสทดลองสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในขอบเขตที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นตามวัยจะทำให้ก้าวเข้าสู่วัยรุ่นด้วยความภาคภูมิใจพฤติกรรมอยากลองมักจะมีสูงสุดในช่วงวัยรุ่นตอนกลางเป็นเด็กก็ไม่ใช่ว่าเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่เชิงแนวความคิดและการยับยั้งตัวเองมีไม่มากพอ

กระทรวงสาธารณสุขรายงานว่า การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์สาเหตุส่วนใหญ่ เนื่องจากวัยรุ่นขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิต⁽⁵⁾ เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวสถานศึกษาจึงควรจัดการสอนเรื่องทักษะชีวิตและเพศศึกษา เพื่อให้วัยรุ่นได้รับความรู้และการปฏิบัติตัวในกลุ่มเพื่อน หรือสิ่งแวดล้อมในสังคมได้ถูกต้องเพราะความหมายว่า “เพศศึกษา” มิใช่เป็นเพียงหน่วยการสอนเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ การปฏิสนธิและการคลอดเท่านั้น แต่รวมถึงกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยให้บุคคลได้นำความรู้เกี่ยวกับเพศไปผสมผสานกับการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อช่วยให้เข้าใจพื้นฐานที่สำคัญทางเพศเมื่อถึงวัยผู้ใหญ่และเข้าใจถึงบรรทัดฐานทางเพศในสังคมที่แตกต่างกันตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคมได้ อีกทั้งเป็นการปลูกฝังให้บุคคลมีความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเพศอย่างถูกต้องและมีศีลธรรมจรรยาอีกด้วย⁽⁶⁾ ส่วนเรื่องทักษะชีวิต เป็นทางเลือกความรับผิดชอบส่วนบุคคลเมื่อบุคคลต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบในตัวเอง บุคคลนั้น ๆ อยู่ในกระบวนการสร้างทางเลือกที่จะทำให้ชีวิตของตนเองสมบูรณ์และมีความสุขมากที่สุด ดังนั้นทักษะชีวิตจึงเป็นทักษะในการช่วยเหลือตนเอง (self-helping skills) หรือเป็นความสามารถที่บุคคลสามารถช่วยตนเองในด้านต่าง ๆ ในการจัดแจงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁽⁷⁾

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน⁽⁸⁾ ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์

ประกอบดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น นอกจากนี้ การเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ต้องมีสื่อการสอนที่เหมาะสม การเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีจึงเป็นตัวเลือกต้น ๆ ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน แต่การเลือกชนิดของสื่อต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของสื่อเทคโนโลยี เพราะสื่อเทคโนโลยีต้องช่วยพัฒนาเด็กทั้งด้านสติปัญญาและทางสังคมควบคู่กันไป ควรใช้ในลักษณะเป็นอุปกรณ์การเรียนรู้หรือเรียนแบบร่วมมือเพื่อลดปัญหาการแยกตัวของเด็ก⁽⁹⁾ สื่อเทคโนโลยีที่ดีจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้ ควรจะเป็นโปรแกรมที่ช่วยฝึกทักษะให้เป็นคนช่างสังเกตทำทหายความคิดเพื่อให้คิดอย่างมีระบบ เป็นเหตุเป็นผล เสน่ห์ของสื่อเทคโนโลยี คือ การมีเสียงดนตรีหรือเสียงเพลงบรรเลงประกอบภาพที่เชิญชวนให้เด็กหลงใหลในอรรถรสและการมีอารมณ์ร่วม ซึ่งมีผู้รู้และนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของสื่อยุคใหม่กับการเรียนรู้ของเด็กไว้ดังนี้ จูฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ⁽¹⁰⁾ ได้รายงานไว้ว่า สื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่ดีมากสำหรับเด็ก แต่ตอนนี้ช่องทางนั้นมีให้เลือกเยอะมากทั้งสื่อสีเทา สีดำ สีขาว ทำอย่างไรจะให้เด็กเดินไปในเส้นทางของสื่อสีขาวให้มาก ให้สื่อเป็นครูทางเลือกอีกคนหนึ่งการสอนให้เด็กตั้งหลัก กับเป้าหมายของชีวิตและมีแรงบันดาลใจกับเป้าหมายการเรียนและการใช้ชีวิตที่ถูกต้องให้มากที่สุด

จากสถานการณ์ดังกล่าว กรมอนามัย โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้มีการพัฒนาชุดคู่มือการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตในนักเรียนแบบบูรณาการ พร้อมชุดสื่อดิจิทัลประกอบด้วยคู่มือ 1 เล่ม และการ์ตูนจำนวน 15 เรื่อง ระดับชั้นละ 5 เรื่อง ซึ่งแบ่งตามระดับชั้นประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยความร่วมมือจากภาคีที่เกี่ยวข้อง 38 แห่ง รวมกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวง

สาธารณสุข ทีมผู้วิจัยและทีมผู้จัดทำชุดสื่อ จึงเห็นสมควรว่าควรนำคู่มือและสื่อดังกล่าวไปขยายผลเพื่อให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนในสถานศึกษาทั่วประเทศต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มเดียว วัดผลก่อน-หลัง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และประถมศึกษาตอนปลาย ทุกภาคทั่วประเทศซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการประถมศึกษา (สพฐ.) มี 18 เขตพื้นที่ โดย สพฐ. คัดเลือกมารวม 37 โรงเรียน จำนวน 23 จังหวัด โดยพิจารณาจากเกณฑ์คือ มีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ มีนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด และยังคงมีปัญหาด้านการตั้งครุภัก์ในกลุ่มนักเรียน โดยทางโรงเรียนส่งครูที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตมาเข้ารับการอบรมโรงเรียนละ 2 คน (ผู้ช่วยวิจัย) มีครูเข้ารับการฝึกอบรมทั้งสิ้น 84 คน รับการฝึกอบรมจำนวน 3 วันและมีการสาธิตการสอนโดยมีผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์ หลังจากนั้น นำความรู้ที่ได้รับไปสอนนักเรียน ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ตามโปรแกรมของสื่อฯ ซึ่งมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,804 คน ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยคือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561-มีนาคม 2562

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ สื่อชุดดิจิทัล ประกอบด้วย คู่มือจำนวน 1 เล่ม การ์ตูน จำนวน 15 เรื่อง ระดับชั้นละ 5 เรื่อง แบบทดสอบความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติ พัฒนาโดยสำนักอนามัยและเจริญพันธุ์ กรมอนามัย โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจาก 38 หน่วยงานร่วมดำเนินการ และนำไปทดลองใช้ 8 โรงเรียน นักเรียนแห่งละ 30 คน นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่า KR 20 = 0.72, Cronbach alpha coefficient = 0.78 และ 0.85 ตามลำดับ

รายละเอียดของแบบประเมินประกอบด้วย

1) แบบรวบรวมข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน สถานที่ตั้ง จำนวนนักเรียน จำนวนครูอายุของนักเรียน และครู

2) แบบทดสอบความรู้ ทักษะชีวิตและเพศศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เรื่องละ 20 ข้อ ระดับประถมศึกษา เรื่องละ 5 ข้อ เป็นข้อสอบแบบถูกผิด แบ่งเกณฑ์ประเมินโดยใช้การแบ่ง 4 ระดับ ต่ำกว่าร้อยละ 50.0 ต้องปรับปรุง ร้อยละ 50.0-59.0 ระดับพอใช้ ร้อยละ 60.0-70.0 ระดับดี ร้อยละ 70.0 ขึ้นไป ระดับดีมาก

3) แบบทดสอบความรู้ ทักษะชีวิตและเพศศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน เรื่องละ 5 ข้อ เป็นข้อสอบแบบถูกผิด แบ่งระดับตามเกณฑ์ที่กำหนด⁽¹¹⁾

4.) แบบวัดทัศนคติ ด้านทักษะชีวิตและเพศศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เรื่องละ 20 ข้อ ระดับชั้นประถมศึกษา เรื่องละ 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแบบของ Likert' scale five rating⁽¹²⁾

5) แบบวัดการปฏิบัติ ด้านทักษะชีวิตและเพศศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เรื่องละ 20 ข้อ ระดับชั้นประถมศึกษา เรื่องละ 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ⁽¹²⁾

แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ในการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ⁽¹²⁾

กำหนดความหมายของคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ใช้ค่าทางสถิติคะแนนเฉลี่ยกำหนดช่วงของการวัดตามเกณฑ์ของยุทธ ไกยวรรณ⁽¹³⁾

สูตรการจัดระดับดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{5} = 0.8$$

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง นักเรียนมีทัศนคติการปฏิบัติ และความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง นักเรียนมีทัศนคติการปฏิบัติ และความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง นักเรียนมีทัศนคติการปฏิบัติ และความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง นักเรียนมีทัศนคติการปฏิบัติ และความพึงพอใจ อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง นักเรียนมีทัศนคติการปฏิบัติ และความพึงพอใจ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ (ผู้ช่วยวิจัย) ครูที่ได้รับการคัดเลือกมาเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 3 วัน ซึ่งทุกคนผ่านการสาธิตการสอนได้ ทราบวัตถุประสงค์การวิจัย และขั้นตอนการวิจัย เป็นผู้สอนเรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิตโดยใช้สื่อที่ได้จัดทำขึ้น และให้ครูกลับไปสอนนักเรียนของโรงเรียนตนเอง โดยเลือกระดับชั้นที่ตนเองสอน สอนตามโปรแกรมในสื่อฯ โดยมีนักเรียนจำนวน 1,804 คน ตามรายละเอียดของแต่ละระดับชั้น ตามสื่อ DVD ชั้นละ 5 เรื่องจนครบ (ระยะเวลาในการสอน เฉลี่ย 1-2 เดือน) สอนคาบละ 50 นาที สอนจนครบตามคู่มือ ก่อนดำเนินการสอนแจกแบบทดสอบความรู้ แบบวัดทัศนคติ และการปฏิบัติ และเมื่อสอนจนครบตามคู่มือจะวัดผลหลังการทดลองอีกครั้ง ผู้วิจัยและทีม จะลงเยี่ยมและสอบถามปัญหาอุปสรรค ตลอดการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนน ก่อนและหลังการสอน ใช้สถิติ paired t test

ผลการศึกษา

การศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอน เรื่องทักษะชีวิตและเพศศึกษา โดยใช้คู่มือการเรียนการสอนฯ และ

ผลของการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิต แบบบูรณาการโดยใช้ชุดสื่อสำเร็จรูปชุดจิตจดล

สื่อฯ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลายและ ประถมศึกษา ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป โรงเรียน จำนวน 37 แห่ง ระดับประถมศึกษาจำนวน 16 แห่ง มัธยมศึกษาตอนต้น 10 แห่ง มัธยมศึกษาตอนปลายและขยายโอกาส 11 แห่ง จำนวนครู ทั้งหมด 84 คน จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษา 437คน มัธยมศึกษาตอนต้น 658 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 709 คน รวม1,804 คน

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติ ด้านทักษะชีวิต และเพศศึกษา ของนักเรียนทุกระดับชั้น ก่อน หลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติด้านเพศศึกษา และทักษะชีวิตของนักเรียนทุกระดับ ก่อน หลัง การสอน พบว่าค่าเฉลี่ย ความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติ ด้านเพศศึกษาและทักษะชีวิตของนักเรียนทุก

ระดับชั้นหลังการสอน มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่จะมีด้านทัศนคติของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 1

2) คะแนนความพึงพอใจของนักเรียน ภายหลังจากได้รับการสอนโดยใช้คู่มือและสื่อ การสอนเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิต

ระดับความพึงพอใจของนักเรียนด้านทักษะชีวิต จำนวนทั้ง 37 โรงเรียนพบว่า ด้านความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลางทุกระดับชั้น ส่วนด้านการนำไปใช้พบค่าเฉลี่ยระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับสูง ประถมศึกษาระดับปานกลาง ดังแสดงตามตารางที่ 2

ระดับความพึงพอใจของนักเรียนด้านเพศศึกษา จำนวนทั้ง 37 โรงเรียน พบว่า ด้านวิธีการสอน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พบระดับมาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติ ด้านเพศศึกษาและทักษะชีวิตของนักเรียนทุกระดับชั้นก่อนและหลังการสอน

	ระดับชั้น	จำนวน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)		t-test	p-value
			ก่อน	หลัง		
ความรู้	มัธยมศึกษาตอนปลาย	658	16.45	18.68	-1.872	0.03*
	มัธยมศึกษาตอนต้น	709	16.62	17.44	-5.931	0.01*
	ประถมศึกษา	437	3.60	4.50	-1.245	0.02*
ทัศนคติ	มัธยมศึกษาตอนปลาย	658	3.42	4.55	-1.74	0.06
	มัธยมศึกษาตอนต้น	709	3.34	3.45	-1.382	0.03*
	ประถมศึกษา	437	3.62	4.40	-0.132	0.01*
การปฏิบัติ	มัธยมศึกษาตอนต้น	658	3.37	4.46	-1.538	0.02*
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	709	3.56	4.12	-1.639	0.01*
	ประถมศึกษา	437	3.28	4.43	-0.172	0.00*

*p<0.05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนด้านทักษะชีวิต จำนวน 37 โรงเรียน

ความพึงพอใจ	โรงเรียนประถมศึกษา		โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น		โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	
	Mean	SD	Mean	SD	Mean	SD
สามารถเข้าใจได้ง่าย	3.17	0.57	3.04	0.63	3.36	0.62
การนำไปใช้	2.98	0.20	3.49	0.57	3.51	0.43

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบระดับมากที่สุด สำหรับด้านความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายพบระดับมาก ชั้นประถมศึกษาพบระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 3

วิจารณ์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกชั้น ที่ได้รับการสอนเพศศึกษาและทักษะชีวิต แบบบูรณาการโดยใช้คู่มือ และชุดสื่อดิจิทัลที่ผลิตขึ้น มีความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ในระดับมากกว่าก่อนได้รับการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นสื่อและคู่มือนี้จึงเหมาะที่จะนำไปปรับใช้กับนักเรียนได้ในทุกระดับชั้น ในด้านของความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดที่ได้เรียนรู้จากครู โดยมีสื่อเป็นสิ่งสนับสนุน สื่อที่นำเสนอมีความเข้าใจง่าย มีภาพประกอบและเสียงบรรยายที่สามารถสื่อสารออกมาแล้ว นักเรียนสามารถเข้าใจได้ทันที สามารถเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของร่างกายตามช่วงวัย มีการแสดงสถานการณ์สมมติประกอบการแสดงผ่านตัวการ์ตูน ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกและเพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อ สีสันสดใส น่าสนใจ การบรรยายใช้คำพูดเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน แต่ละตอนในสื่อการ์ตูน มีความเหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเดช คนตรง⁽¹⁴⁾ เรื่องการศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาโดยใช้สื่อ-โทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องเพศศึกษาโดยใช้สื่อโทรทัศน์ และให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการร่วมกับระบุดูปัญหา แยกแยะปัญหา แก้ไขปัญหาสามารถวิเคราะห์ได้ว่าพฤติกรรมในตัวละครที่นักเรียนได้

ชมเหมาะสมหรือไม่ ส่งผลกระทบต่อใครอย่างไรบ้าง และทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาด้านเพศศึกษาอย่างรอบด้าน มีความเข้าใจถึงการพัฒนาการในช่วงวัยของตนเองคือช่วงวัยรุ่น การใช้ทักษะการคิดในการตัดสินใจและทักษะการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เรียนรู้ทักษะการปฏิเสธ รวมทั้งรู้จักวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงเพื่อสามารถแก้ปัญหา หลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ต่างๆ ได้ ตลอดจนการนำเสนอการใช้ทักษะการแก้ปัญหาในเรื่องเพศศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของรุจา ภูไพบุลย์⁽¹⁵⁾ เรื่องการเปรียบเทียบผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตระหว่างสื่อหนังสือการ์ตูนและสื่อภาพยนตร์แอนิเมชันต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยเรียน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนทักษะชีวิตระหว่างกลุ่มอ่านหนังสือการ์ตูนและกลุ่มดูภาพยนตร์แอนิเมชันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อทดสอบเพิ่มเติมโดย Scheffe's test พบว่ากลุ่มทดลองที่ใช้ภาพยนตร์แอนิเมชันมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มอ่านหนังสือการ์ตูนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาให้ข้อเสนอแนะในการนำสื่อภาพยนตร์แอนิเมชันมาใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กวัยเรียนและทำการศึกษาวิจัยในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee GY และ Lee DY⁽¹⁶⁾ ศึกษาผลของการใช้ทักษะชีวิตเป็นแนวคิดในการจัดทำโปรแกรมสอนเพศศึกษาต่อความรู้ ทักษะการจัดการตนเองในด้านสุขภาพทางเพศ และความพึงพอใจการใช้โปรแกรม กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนตามโปรแกรม และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนตามโปรแกรมปกติ ประเมินผลหลังการสอนพบว่า กลุ่ม-

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนด้านเพศศึกษา จำนวน 37 โรงเรียน

ความพึงพอใจด้านเพศศึกษา	โรงเรียนประถมศึกษา		โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น		โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	
	Mean	SD	Mean	SD	Mean	SD
วิธีการสอน	3.46	0.77	3.99	0.68	4.10	0.78
สามารถเข้าใจได้ง่าย	2.88	0.33	3.60	0.63	3.07	0.43

ทดลอง มีคะแนนความรู้เฉลี่ยและทักษะในการจัดการตนเองด้านสุขภาพทางเพศมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้นำโปรแกรมนี้เป็นส่วนหนึ่งบรรจุในหลักสูตรของการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมต้นในประเทศเกาหลี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jafarigiv S และ Peyman N⁽¹⁷⁾ ที่ศึกษาผลของการอบรมทักษะชีวิตและกลยุทธ์ความรู้ด้านสุขภาพต่อความภาคภูมิใจในตนเอง และความสามารถแห่งตนในนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีความภาคภูมิใจในตนเองและความสามารถแห่งตน แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป

การศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตแบบบูรณาการโดยใช้ชุดสื่อสำเร็จรูปยุคดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับประถม และมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเสริมสร้างความรู้ ทักษะชีวิต การปฏิบัติ ด้านทักษะชีวิตและเพศศึกษา ในนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำมาใช้อบรมครูและทดสอบความรู้ครู ก่อนและหลังการอบรมให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อนำไปสอนนักเรียนตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,804 คน ระยะเวลาในการศึกษา พ.ศ. 2561-2562 ผลการศึกษา ภายหลังจากสอนนักเรียนทุกระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะชีวิต การปฏิบัติเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุเนื้อหาวิชา จำนวนหน่วยกิต ให้ชัดเจนใน 8 กลุ่มสาระวิชาหลัก แบ่งการสอนตามระดับความรู้ เพื่อให้นักเรียน สามารถก้าวทันโลก ไม่เกิดความผิดพลาด

2) กระทรวงสาธารณสุขควรติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนพ่อแม่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม ควรพัฒนาหลักสูตร เกี่ยวข้องกับการผลิตครู ควรเพิ่มเนื้อหาวิชาและกิจกรรมให้กับ นักศึกษา เนื่องจาก เมื่อสำเร็จการศึกษา ยังไม่ทราบว่าจะได้รับผิดชอบวิชาใด การมีความรู้ สามารถให้คำแนะนำแก่เด็กที่กล้าเข้ามาซักถาม เนื่องจากความไว้วางใจ

ข. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ควรเชิญผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย ได้แก่ เยาวชน ชาย หญิง บิดา มารดา ตำรวจ แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ รัฐมนตรี-ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีกระทรวงพัฒนา-ความมั่นคงของมนุษย์ สื่อมวลชน มาร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟัง การนำเสนอปัญหา แนวทางแก้ปัญหา เพื่อให้สื่อต่างๆ ช่วยกันผลักดันให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ นำไปกำหนดเป็นนโยบายในหน่วยงานของตนเอง

ค. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการนำทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาใช้ในการอบรม
- 2) ควรมีการวิจัยแนวทางในการผลิตสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมกับวัยรุ่น เช่นเกมส์ที่มีการแข่งขัน
- 3) พิมพ์ผลงานวิจัยเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อสะดวกในการทำวิจัย systemic review

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสภาวิจัยแห่งชาติที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยขอขอบคุณ ศูนย์นโยบายและการจัดการสุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี กรมอนามัย สำนัก-งานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย คณาจารย์และนักเรียน ในการมีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล. การตั้งครุภัณฑ์ไม่ต้องการ. ใน: วิทยาดิฐาพันธ์, นิศารัตน์ พิทักษ์วัชร, พงษ์นัย ผดุงเกียรติวัฒนา, บรรณาธิการ. วิกฤติในเวชปฏิบัติปริทัศน์. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.สี่ฟวิง; 2555. หน้า 143-50.

2. อรพินท์ เจริญผล. การตั้งครุภัณฑ์ที่ไม่ต้องการ บทบาทพยาบาล. ใน: วิทยา ธิฐาพันธ์, นิศารัตน์ พิทักษ์วัชร, พงษ์นีย์ ผดุงเกียรติวัฒนา, บรรณาธิการ. วิกฤติในเวชปฏิบัติปริกำเนิด . กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง; 2555. หน้า 157-62.
3. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สภาวะการมีบุตรของวัยรุ่นไทย พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555.
4. World Health Organization. Child and adolescent health and development [Internet]. [cited 2017 Jun 4]. Available from: http://www.who.int/child_adolescent_health/news/archive/2011/01_06_2011/en/index.html/
5. วัลยา ธรรมพนินชวัฒน์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 2555;42(1):30-40.
6. Rubin IK, Rubin LK. Sex in the adolescent years. New York: North Youth Association; 1964.
7. Nelson-Jones R. Life skills helping: a textbook of practical counseling and helping skills. 3rd ed. Sydney: Holt, Rinehart and Winston; 1997.
8. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์-การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2554.
9. กมลรัฐ อินทรทัศน์, พรทิพย์ เย็นจะบก. บทเรียนที่ 3 ศิลปะการสื่อสาร [อินเทอร์เน็ต]. 2557 [สืบค้นเมื่อ 3 เม.ย. 2562]. แหล่งข้อมูล: <https://pirun.ku.ac.th/agrpct/lesson3/com>
10. จุฬารัตน์ มาเสถียรวงษ์, สรรชัย หนองตรุด, ภัทรา วายจูด, กมลทิพย์ นิ่มคธาวัธ. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน. Journal of Yana-sangvorn Research Institute 2560;10(2).41-57.
11. Best JW. Research in Education. 3rded. New Jersey: Prentice Hall; 1977.
12. รัตนศิริ ทาโต. การวิจัยทางการพยาบาล: การประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2559.
13. ยุทธ โกยวรรณ์. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2559.
14. สุรเดช คนตรง. การศึกษาทักษะการแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาโดยใช้สื่อโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปรีณรอแยล [อินเทอร์เน็ต]. 2557 [สืบค้นเมื่อ 3 เม.ย. 2562]. แหล่งข้อมูล: <https://academic.pry.ac.th/teacherresearch/>
15. รุจา ภูโพบูลย์. การเปรียบเทียบผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตระหว่างการใช้สื่อหนังสือการ์ตูนและสื่อภาพยนตร์แอนิเมชันต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยรุ่นเรียน. รามาธิบดี-พยาบาลสาร 2558;42(2):271-87.
16. Lee GY, Lee DY. Effects of a life skills-based sexuality education program on life-skills, sexuality, knowledge, self-management skills for sexual health, and program satisfaction of adolescents. Sex Education: Sexuality, Society and Learning [Internet]. 2019 [cited 2020 Jan 21st];19(5):519-33. Available from: <https://doi.org/10.1080/14747480.2019.1612121>
17. Sara Jafarigiv, Nooshin Peyman. The effect of life skills training with health literacy strategies on self-esteem and self-efficacy in female students during puberty. International Journal of Adolescent Medicine and Health [Internet]. 2019 [cited 2020 Jan 21st];19:468-72]. Available from: <https://doi.org/10.1080/14747480.2019.1612121>

Abstract: Effective of Teaching Program on Integrated Sex Education and Life Skills Using Digital Media for Primary, Junior and High School Students

Lamai Mankong, Ph.D. (Public Health) *; Ari Pumprawai, Ph.D. (Public Health)*;
Aree Mahuwon, M.S.W. (Social Work)*, WatcharakornRiabroi, M.P.H. (Environmental Health)**;
Warut Yotha, B.S. (Art) ***

* Faculty of Nursing Pathumthani University; ** Bureau of Reproductive Health, Department of Health;
***Trat Provincial Agriculture and Cooperative Office, Thailand

Journal of Health Science 2021;30(2):223-31.

The objective of this study was to assess the effectiveness of a sex education program that applied an integrated sex education and life skills digital media for primary, junior and high school students. It was conducted through a pre- and post-teaching evaluation of knowledge, attitude and practice among the samples who were students in 37 public schools in 23 provinces nationwide, under the Office of the Basic Education Commission. Altogether 1,804 students from primary, junior and high school participated in the study under the supervision of 84 teachers. The education tool was a digital media to assess the knowledge, attitude and practice on sex education developed by Bureau of Reproductive Health, Department of Health, Ministry of Public Health, of which the contents included 1 manual and 15 cartoons plays (5 for each student level). The tool was pre-tested by 38 experts in 8 schools with 30 student each; and the assurance value (KR 20) was found to be 0.72, and Cronbach's alpha coefficient was 0.78 and 0.85, respectively. The researchers had conducted 3-day training of assistant teacher and teachers in charge; and assigned them to teach their student in class. It was found that after the teaching, students had significantly higher point average on knowledge, attitude and practice than before ($p < 0.05$). However, there was no significant difference on the attitude of high school students. The satisfaction of digital media was at moderate level. In conclusion, the sex education tool should be widely promoted to achieve high level of knowledge, attitude and practice among young people in order to reduce the incidence of adolescent pregnancy in the country.

Keywords: sex education; life skills; digital media